

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Capvt VII. Septima Christi morientis cygnea modulatio: Pater in manus
tuas commendo spiritum meum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

CAPUT VII.

Septima Christi morientis cygnea modulatio: Pater in manus tuas commendo spiritum meum.

Hebraeus dux Gedeon trecentos milites suos, quos divino jussu selegerat, eo impetu immisit in hostem, ut Madianitarum omnes copias fugarent fuderintque. Turmæ hujus armatura, gladius, vacua lagenâ lampas inclusa, clamor unanimitis & tuba. Ita Gedeon, quod liber Judicum testatur, divisit trecentos viros in tres partes, & dedit tubas in manibus eorum, lagenasque vacuas, ac lampades in medio lagenarum. Et dixit ad eos: Quod me videritis facere, hoc facite; ingrediar partem castrorum, & quod fecero, sectamini.

Dominus Jesus vix Dux noster, Gedeon verissimus, humanæ gentis vindex desideratissimus, sua morte Hiericho muros subruit, avernales exercitus omnes debellavit, non ferro, sed ligno. Jamque acturus animam, clamas voce magnâ, Pater, ait, in manus tuas commendo spiritum meum. Hæc Domini fuit suprema in cruce oratio. Nam, quod Lucas addit, Et hæc dicens expiravit. Hoc nostri oloris funebre, sed suave carmen, quâ cepimus methodo explanabimus.

S. I. Voces singula breviter expensa.

Ille ipse, quem dixi, Gedeon noster cælo descendit, non pacem sed gladium missurus, adolescenti prodigo ex parte non absimilis. 1. Dissipavit omnem substantiam suam: sicut quidem amore nostri amicos, velles, famam, lacrymas, sudorem, sanguinem, vires, vitam, animam, bona omnia amisit. 2. Cum Judæis, Publicanis, Pharisaïs, hominibus improbißimis humaniter vixit non enim venerat vocare justos, sed peccatores. 3. Cum annum ageret duodecimum, triduo iugebatur ut perditus, demum in templo repertus. Iterum sub mortis tempus triduo amissus, in inferis, Patrum limbo invenendus. Si descendero in infernum, ades. Nos ipsos suaviter subinde ita perdamus, ut perdi non possimus: abdamus nos templo, hoc est, cælo aut orco. Cælum numinis templum: Dominus in templo sancto suo. Equè conducit tartaro quandoque se abdere. Consilium est Palatræ Descendant in infernum viventes, ne scilicet descendamus morientes. 4. Ingemiscens prodigus, Quanti, ait, mercenarii in domo patris mei abundant panibus, ego autem hic fame pereo? In cruce Christus dixerit: Quot Angeli in domo Patris mei abundant omni voluptate, ego autem hic fame sitique morior! 5. Ibo igitur ad Patrem, & dicam ei: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum.

Hæc ultima morientis verba, verè acutus in pectore Matris fuerunt gladius, qui & piorum animos transcendat. Cum rebellem filium Absalonem fugeret David pater, hæc ipsa verba pronuntiavit: In manus tuas commendo spiritum meum. Non incredibile, quod aliqui censent, à dicto illo, Consummatum est, Christum Psalmo trigésimo inchoato pervenisse ad illa usque verba: In manus tuas commendo spiritum meum. Nos voces singulas strictim expendamus.

I. PATER. Primum hæc & prope ultimum in cruce verbum fuit. Pater, dimitte: Pater commendo. Affectus hic ingens, summa fiducia. Ita in adversis omnibus, & in ipso mortis accessu succlamandum ad Deum: Tibi me, Pater, tibi spiritum meum meaque commendo. Tuam, Pater, gloriam quæsi, non meam, ex tuâ voluntate, non meâ, feci omnia. Nec acerbißima mors ab hac obedientiâ me avellit, in hac moriar. Tempus est, ut revertar ad te, qui in hunc orbem misisti me.

II. IN MANUS T. V. A. S. Illas cæli terræque acce-

dum amarus calix, dum tandem liceat dicere, Consummatum est. Calicem dedit nobis Pater, non bibemus illum: Quidquid calamitatis uspiam aut crucis est, à Deo est. Quamcumque autem Deus imponat crucem, ferenda est. Neque verò tantum hoc onus portandum, sed pendendum & moriendum in eo. Ultimus hic actus, posse dicere, Consummatum est, E cruce in paradysum iter tutum est. Sed vitæ finem quisque nostrum audiet: Consummata est vita tua, completus est labor tuus, voluptas pariter & dolor finiunt.

Quâ perseverantiâ consummârunt tot teneræ virgines, purique medio luxu nati, inter delicias educati, quos forma, opes, amicorum turba, spes honorum maxima ad vitæ licentiam trahebant? Et tamen inter malorum irritamenta, inter tot blandimenta fortunæ steterunt impavidi, nec cervices mundo flexerunt, steterunt opum, honorum, voluptatum contemptores. Non defuerunt amicorum & parentum indignationes, minæ, contemptus, spoliations, vincula, verbera, mors ipsa: steterunt interiti, inter crudeles carnificum manus, inter forçipes & candentes laminas, inter immitia flagra, belluarum dentes & unguilas, fornaces igneas, steterunt ridetibus ac modulantibus similes. Illis dulce fuit & pati pro Christo, & mori.

Quid nos torpidi, quid simile conamur? Quin animos erigimus, & amorem nostrum in Christum crucifixum non verbis, sed factis, & insigni constantiâ testamur?

Quantum erit illorum gaudium, qui tam brevi cursu feliciter consummato, coronâ se cingi sentient immortalis & æternâ? quantum illorum, qui pro fugacissimarum rerum neglecta præmia sibi viderint parata, nullis sæculis desitura; pro contemptu opum, omnium æternitatis divitias; pro dabiis & fugitivis honoribus, cæleste regnum non morituris honoribus perpetuum?

Felices ac beatæ nimis animæ, quæ in fine vitæ poterunt cum divino Paulo cantare: Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi. In reliquo reposita est mihi corona justitiæ; aut cum Christo suo: CONSUMMATVM EST. Transiit labor, effugerunt molestiæ, dilapsa pericula, adversorum nulla memoria, nihil meroris superest, siccata lacrymæ, præteritorum sudorum & damnorum nullus sensus, detersa lamenta omnia, in manu sunt regna numquam eripienda.

Infelices nimium animæ, quæ pro securis fallacia, pro solidis vacillantia, pro plenis inania, pro profuturis noctura, pro victuris moritura, pro æternis momentanea elegerunt, quæ ut suas sibi voluptates, commoda, delicias, honores tuerentur, neglexerunt facili, ut putabant, dispendio æterna; quarum omne studium, sollicitudo, cura, cogitationes, labor & sudor omnis in peritura ibat. His veniet inexpectata mors finem caducis bonis omnibus allatura. Clamabunt & hi miseri, Consummatum est, sed sensu animoque planè alio; nec priorum more, sed dolore pleni ob tam celerem & improvisam rerum hic amatarum consummationem; pleni more ob honorum, deliciarum, opum, quas vix gustaverunt, tam lacrymabilem fugam. Jamque frustra ingeminarè preces, frustra lamenta; frustra prætendi nobilitatem, eruditionem, ætatem, famam, vires, formam; frustra divitias, dignitates, regna, purpuram, sceptrâ; frustra favores Principum, cognatorum turbam, amicorum potentiam; jam frustra esse omnia. CONSUMMATVM EST. Nunc igitur, quisquis es, in auctorem fidei, & Consummatorem Jesum aspice. Ut vivas, vince. Desideras transitum & cruce in paradysum? In cruce consumma.

Reprobi dolore pleni clamabunt, Consummatum est.

2. ad Tim. 6. 4. 7.

Consummatum est.

Consummatum est.

rum omnium architectonicas artifices manus. Si quod in orbe tutum est asyllum, haec manus sunt tutissimum. Gemina Deo manus est, Sapientia & Potentia, seu Intellectus rerum omnium scientissimus. & voluntas omnipotens. His manibus caelum terramque claudit, his brachiis quidquid supra caelum, quidquid infra tartarum est, stringit: his manibus architectatur universa, nec ullis indiget instrumentis. Velle in Deo est posse, voluntas Dei est potentia rerum omnium effectrix. Nam, ut Plaltes canit, omnia quaecumque voluit, fecit, in caelo & in terra. In patris manus istas Filius spiritum commendavit.

III. COMMENDO. Non ut alii, qui ne damnentur ad inferos, rogant, sed ut obsequentissimum sese filium amantissimo patri suo commendat. Domo abiturus peregre, amicorum fidelissimo uxorem & liberos, & si quid vel oculis vel animam habet carius, commendat: ita Filius Parenti animam velut depositum tradit, quod sibi sciebat brevi restituendum fidelissimè. Ulpiano & Jurisconsultis Depositarius & Commodatarius non possident. Hic caelestis Pater Depositarius commissum sibi depositum non diu detinuit. Cum Plalte regio Petrus id affirmans, Neque, ait, derelictus est in inferno, neque caro ejus vidit corruptionem.

IV. SPIRITUM MEVM. Non opes & thesauros commendo, qui, ubi caput reclinem, non habeo. Non famam & gloriam, quae videtur jam omnibus extincta; hic pendeo ut latro. Non corpus jam jam moriturum tumulo inferendum, sed meum spiritum commendo. Christus discipulis pacem, hostibus veniam, latroni paradysum, Matri discipulum, discipulo Matrem, crucifigentibus veltes, sepulchro corpus, Patri spiritum delegavit, ut immortalitatem animi nostrae intelligentiae altè insingeret. Neque verò Patri spiritum ita commendavit, tamquam si esset quod metueret, uti nos, sed celerem rogavit in vitam reditum, & expectatam animi cum corpore conjunctionem. Nos idem longe aliter precamur, & diversa ratione fideli creatori commendamus animas nostras, nescimus enim utrum amore an odio digni simus. Christus solutione jam omni explicata, Consummatum est, inquit, Hoc unum superest, mori: la circo, Pater, in manus tuas commendo spiritum meum.

Hic morientis clamor, gladius acutus pectori praecipue materno fuit. Beata vidua Birgitta referens arcanos inter filium & Matrem affatus, Christum hoc modo loquentem facit. Ita tu Mater mea à juventute didicisti sequi voluntatem meam, & relinquere omnem voluntatem tuam pro me. Ideo bene dixisti, Fiar voluntas tua. Tu enim es quasi aurum pretiosum, quod extenditur & percutitur super duram in eadem, quia tu omnibus tribulationibus percutiebaris, & in passione meâ praeteris pariebaris. Quia quando cor meum in cruce, praeter vehementiam doloris rumpebatur, cor tuum ex hoc quasi ferro acutissimo vulnerabatur, & libenter scindi permittis, si fuisset voluntas mea. Verum tamen etiam si optâles vitam meam, & potuisses restituere passioni meâ, tu tamen noluisti, nisi juxta voluntatem meam. Ideo bene dixisti, Fiar voluntas tua. His illa ejusdem sensus, Hic est Deus, qui adjungenda. Audiens hocque postmodum illam flebilem filii sui vocem, in mortis agone dicentem, Deus meus, Deus meus, ut quid me dereliquisti? videns deinde, quod omnia ejus membra obringerent, & inclinato jam capite spiritum exhalabat: tunc doloris acerbitas ita cor Virginis suffocavit, quod nullus sui corporis articulus moveri videbatur. Unde non parvum miraculum in hoc Deus tunc fecisse dignoscitur, eam Virgo Mater tot & tantis doloribus intrinsicis laevata, suum spiritum non emisit, quando tam dilectum filium nudum & orientatum, & vivum & mortuum, atque lanceâ transfixum, omnibus eum deridentibus, inter latrones pendere perspexit illis praec omnibus,

bus, quibus notus extiterat, ab eo fugientibus, & multis eorum à rectitudine fidei enonniâ exorbitantibus. Igitur quemadmodum suus filius super omnes in hoc mundo viventes amarissimam mortem sustinuit, ita ipsius Mater in sua benedictâ animâ amarissimos dolores sufferendo portavit.

§. II. Cur Christus cum clamore valido expiravit, sex causae.

I Ta validus Christi morienti clamor, & Matris, & omnium piorum mentem summè affectit. Beato Luca teste, Clamans voce magna Jesus, ait, Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Et haec dicens expiravit. Clamoris hujus causae aliquot expendenda.

I. Ad tenebrarum finem Christus veluti orator è cruce, omnibus spectatoribus & auditoribus suis comprobare voluit, se etiamnum vivere, jam jam moriturum; tenebras caelo terraeque inductas esse testes, Dei Filium in cruce mori.

II. Suam & vivendi & moriendi potestatem testatus est orbi Servator. Qui jam adit Hierosolymis ad circumfusam plebem perorans, Ego, inquit, pono animam meam, ut iterum sumam eam. Nemo tollit eam à me, sed ego pono eam à meipso. Potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo iterum sumendi eam.

III.quam adversus hostes victoriam in orbem totum proclamavit. En noster Gedeon stans coram iudicibus magnam partem siluit, cum morte congressurus clamavit, perinde si dixisset. Hic capitalis est hostis meus, hic mihi debellandus. Hostes potentissimi, mors & infernus. Fortis sicut mors dilectio, dura sicut infernus emulatio. Uterque horum hostium jam victus est. Christus vicit, & victor in morte consignavit, promulgavitque illam, sub ipsum è vitâ discessum.

IV. Cùm clamans expirat, quid aliud quam hoc ipsum animis nostris insonat: Videte, quod peccata me vestra deduxerint: ad falsos iudices, ad columnam crucentam, ad supplicii locum, ad funestam crucem, ad mutuum tumulum, ad ipsos inferos. Summum in orbe malum, malorum omnium seminarium, miseriarum omnium pelagus profundissimum, suppliciorum & poenarum omnium insatiabile bathrum, peccatum vel unicum.

V. Deus patitur, Christus occiditur, Veritas opprimitur, Vita extinguitur, Salus moritur. Obstupescenda hujus tragediae choragus jure clamat, ut undique omnes confluant ad inauditum hoc spectaculum, quale non fuit in orbe umquam, nec erit. Videte & attendite. Desiderium Angelorum, deliciae gentis humanae, salus omnium nostrum in patibulo expirat.

VI. Paralys hic clamor satis edocet, quantum, quantumque vehemens tam exterior quam interior fuerit Christi Patientis & Morientis dolor. De exteriore illud Hebraei vatis accipiendum: Si est dolor sicut dolor meus. Sed illo non minor erat interior, ob altissimos animi merores eâ etiam ex causâ conceptos, quod lytro tam liberali spreto, tot hominum millia nihilominus sponte in aeternos ignes essent ruituri.

§. III. Eiusdem in moriente Christo clamoris alia sex causae.

VII. Clamavit Christus, ut doceret nos in periculis & adversis omnibus, & in ipsa morte clamare ad Deum. Nemini innocentia runc ab insidiis diaboli tuta. Refert Historia Scholastica a ex Bedae sententiâ, fatanam in levo brachio crucis Christi subdidisse, b ac vigilantissimè observasse, num in eo homine juris aliquid obtinere posset, nec recessisse nebulam dum Christus expiravit. Beatus Lucas certe triplici agrestu Christi memorans tentaculum, sic consummatum, inquit, Na 4

Luc. cap. 23. vers. 46. Hujus clamoris causa. 1. Christus vocatur coprobare se vivere, & Dei Filium in cruce mori. 2. Suam & vivendi & moriendi potestatem orbi testatus est. 3. Suam adversus hostes victoriam proclamavit. 4. Ostendit quod peccata eum deduxerint. 5. Ut omnes confluant ad inauditum hoc spectaculum. 6. Ut nos edoceret quantum vehemens tam exterior quam interior fuerit Christi patientis & morientis dolor fuerit. Thren. c. 1. vers. 12. 7. Ut doceret nos in adversis omnibus, & in ipsa morte clamare ad Deum. a Hist. Schol. lib. 2. de hist. Evang. c. 172. Sal. Ciceroni. c. Luc. cap. 4. vers. 13.

Geoplia Dei man. sapientia & Potentia. 2. Com. mendo. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

inquit, omni tentatione diabolus recessit ab illo usque ad tempus. Nulla quidem in Christo antiqui seminis sui vestigia reperit, non tamen ab eo ita recessit, ut ei reliquo vitæ tempore molestus interpellator non esset, sed ad tempus dumtaxat, opportunitate datâ, vel etiam captatâ occasione rediturus ad tentandum. Rediit profecto, afirmante Christo: Venit princeps mundi hujus, & in me non habet quidquam. Hac est hora vestra, & potestus tenebrarum.

Ioan. 6. 14. vers. 30. Luc. cap. 22. vers. 53.

In hoc orbe homines nunquam sunt à fatane tentationibus tuti.

Pelagius in sermone Graecum libel. 15. num. 2.

8. Christus hoc clamore homines sceleris lethargos excitare instituit. Ad Ephes. cap. 5. v. 14.

Ad Rom. c. 13. v. 11.

9. Mortem in clama- ritis, aliâ non ausam accedere, quando- quidem in Dei Filiû nil juris habuisset. Ioan. c. 18. v. 4. 5. & 8.

10. Ut mor- tuos ad vi- tam revo- caret. Ioan. cap. 11. vers. 43.

Mat. c. 27. vers. 52.

11. Hic Christi clamor miraculû fuit.

Tunc enim diabolus non dolis tantum certans, sed apertè impugnavit vim omnem exeruit, ut Dominum Jesum à Deo abstraheret, aut illum certè perderet & extingueret, quem nullâ rerum objectâ specie poterat corrumpere. Dum in hoc orbe sumus, nunquam à fatane tentationibus tuti sumus. Nam etsi aliquando interqueat vaserrimus tentator, redit tamen, & plerumque graviore insultu valentior. Non enim pugnam intermittit, ut militie finem faciat, sed ut animum quiete solvat, & securum reddat, sic malè paratum repente obruat, sibi que subjiciat. Si ausus est hic Cerberus Christo ipsi sapius, & in extremis etiam infidias struere, cui nostrum parceret: Certè nunquam vehementius in nos insurgit, quàm cum pugnae finem imminere cernit. Nimirum hominis calcaneo acerrimè insidiat. Hinc Magnus ille Antonius, teste Pelagio, dicere solebat: Hoc est magnum opus hominis, ut culpam suam super seipsum unusquisque ponat coram Domino, & expectet tentationem usque ad ultimum vitæ suæ tempus. Panopliâ igitur opus in hunc hostem; resistendum illi precatione ardenti, & extrema hominis singularibus prædiis tam in antecessum, quàm eo ipso tempore munienda; clamandum toto pectore: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Sed ne obliviscamur brevitatis nostræ.

VIII. Hoc clamore Christi homines surdos, aut socordia veterno pressos, aut scelerum lethargo mersos excitare instituit. Monentis Apostoli voces sunt: Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Ante annos triginta circiter in superiore Germania terra tremor vehemens & grandis, sed quia nocturnus fuit & brevis, à plurimis non est observatus. Moriente Christo cælum & terra insolitum commoventur; obnubilat æther, terra tremat, architectus orbis animam agit, & vel expirans clamat, Evigilemus & surgamus. Hora est jam nos de somno surgere.

IX. Mortem in clama- vit, aliâ non ausam accedere, quando- quidem in Dei Filiû nil juris habuisset. Mortem igitur vocat, perinde si dicat, O mors, en adsum mori paratissimus; tu mandata perage in me, æque ac in omnium aliorum mortalium corpore. Transfige in ignotis spoliis non diu gaudebis. Ita pridie Christus in oliveo locutus, Quem ait, queritis? Jesum Nazarenum, ajunt. Quibus promptissimè dixit, Ego sum. Mox iterum querens, Dixi vobis, inquit, quia ego sum. Si ergo me queritis, sinite hos abire. Ita mortem in clama- vit, viam tuam omnem exprome. Ego sum, qui pro humana gente moriar.

X. Clamavit Christus moriens, ut mortuos ad vitam revocaret. Ita Lazarum evocans è sepulchro, voce magnâ clamavit: Lazare, veni foras. Ajunt, leuculem recens editum jacere, aliquanto tempore mortuum, sed ubi leo pater rugire inceperit, velut evigilans catulus vitales motus ostendit. Clamavit in cruce Christus, & velut leo irragit. Ad hos leonis de tribu Judâ rugitus, monumenta aperra sunt. & multa corpora. Sanctorum, qui dormierant, surrexerunt. Perinde ac si editam è cruce vocem audissent: Venite foras.

XI. Supremus hic Christi clamor miraculû ingens fuit. Morientes sanè non clamant, præsertim crucifixi, præsertim viribus jam defectis, sanguine jam præne omni effuso. Vox horum fracta, & morua, ferè nulla: Christus jam animam agens, altum nihilominus cla-

mar. Naturæ viribus id fieri non poterat. Hinc illa, quam beatus Marcus commemorat, Romani ducis libertissima confessio: Videns autem Centurio, qui ex adverso stabat, quia sic clamans expirasset, ait, Verè hic homo Filius Dei erat.

XII. Denique clamavit, cum expiraret in cruce Christus, quia plurimorum videlicet omnium nostrum animas Patri commendavit, cum commendaret suam. Qui adhaeret Domino, inquit Paulus, unus spiritus efficitur. Nos fide, piisque affectibus Christo adhaeremus, unus ergo spiritus cum illo sumus. Quocirca, si Patri suam, & nostrum quoque spiritum commendavit. Deinde mercedem corpus unum nonnisi unam habet animam. Vnum corpus multi sumus, omnes qui de uno pane participamus. Sicut enim corpus unum est, & membra habet multa, omnia autem membra corporis cum sint multa, unum tamen corpus sunt, ita & Christus. Etenim in uno spiritu omnes nos in unum baptizati sumus. Nunc autem multa quidem membra, unum autem corpus. Si corpus unum, unus ergo & spiritus. Itaque Christus omnium suorum animas Patri commendavit valido clamore. Hic clamor orbe toto, infero superoque, terrâ cæloque auditus est.

§. IV. Christi morientis obedientia longissima, & per omne genus obsequii exercitatisima.

Pompejus Magnus sibi ipse visus est tantus, ut dicere non dubitaret, si vel uno pedis applausu terram feriret, orbem in arma ruiturum: Dux noster Gedeon Magnus clamavit in monte. Mox clamantis vocem non vivi tantum, sed & mortui audierunt, & è tumulis prodierunt: Multa corpora Sanctorum qui dormierant, surrexerunt. Et exeuntes de monumentis post resurrectionem ejus, venerunt in sanctam civitatem, & apparuerunt multi.

Obstupescenda fuit Christi morientis obedientia. Hanc Paulus omnium animis affixurus, Humiliavit se. Ad Petrus inquit, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Hædequaque demum perfectissima fuit hæc obedientia, cum Christus jam moriturus diceret: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum.

I. Longissima prorsus & assiduisima fuit hæc obedientia. Exordium ea sumpsit à momento primo Christi Virginis viscibus concepti, & ad ultimum usque expirantis halitum perduxit. Nam & in utero Matris perfectum usum rationis Christus habuit, & imperio Patris de morte obeundâ se subjecit, imò quorundam sententiâ, ut supra demonstratum est, voto se obtrinxit ad mortem crucis tolerandam. Quemadmodum angelus apostata ob superbiam & inobedientiam primo à sui creatione momento præcipitatus est, ita Dei Filius unâ & vitam & obedientiam exorsus est. Qui de se ipso factetur, in capite libri scriptum est de me ut facerem voluntatem tuam: Deus meus voluit, & legem tuam in medio cordis mei. Tum dixi, Ecce venio. Voluntas Patris erat, ut filius offerendo corpore suo ad mortem, repararet nobis vitam, in quâ voluntate, inquit Paulus, sanctificati sumus per oblationem corporis Jesu Christi semel. De justo asseritur: Lex Dei in corde ipsius. Justorum princeps, Legem tuam, inquit, in medio cordis mei posui. Decretum tuum, mi Pater, libentissimè acceptavi, nec enim aliud quidquam magis desideravi, quàm legi tuæ obsequi, Meus tuonibus est, ut faciam voluntatem ejus qui misit me, ut perficiam voluntatem ejus.

II. Varia & nimis quàm multiplex fuit hæc Christi obedientia. Servorum quisque certo destinatur officio. Ille amanuensem agit, iste ministrum mensæ, alius œconomum, hic musicum; illi à cubiculis, isti à secretis aut auriculis sunt, isti à pedibus; hi equos curant. Christus diversissima obivit munia. 1. Infantem egit in præsepio. 2. Discipulum in synagogâ. 3. Lignarium fabrum in domicilio, idque ad annum usque trigessimum. 4. Eremiticolum in locis desertis. 5. Medicum in viis & plateis, cui

cui morbus omnis erat sanabilis. 6. Ecclesiasten & A concionatorem in templo, in campis, in montibus, in ipsi aquis. 7. Peregrinum, qui è loco in locum com- meabat. 8. Piscatorem hominum; quod & alios exer- cere docuit. 9. Exorcistam demonum. 10. Convivam Pharisæorum & plurium aliorum. 11. Annonæ præfe- ctum, qui multa millia hominum non multis panibus saturavit. 12. Convivatorem, qui totum orbem etiã- num suo refecit convivio. 13. Egit & captivum in hor- to. 14. Egit & stultum in aulâ regiâ. 15. Olivorem & hortulanum egisse quis miretur, cum denique malefa- ctorem & latronem egerit in cruce? Hic pectus igneum, & centum mihi linguas optem, ut qualicumque modo possim loqui, quæ Pater jussit, quàm ea Filius obse- quenter perfecit, quot personas egerit, nec enim ul- lius personæ vilitate ab integritate obsequii potuit ab- stineri. Aperitissimè professus est ipse: Descendi de celo, non ut faciam voluntatem meam, sed ejus voluntatem, qui misit me. Ah, quàm nos longè aliter! agere personas vo- lumus, sed nemo vilis; iste quidem domini, hic fortu- nati, ille opulenti, iste honorati ambit personam; qui servi, mendici cupiat, nemo est. Christus & captivus & stultus, & seditiosus & latro, imò & Barabbâ latrone deterior haberi non recusat. Eò progressa est ipsius obe- dientia. O quantum chaos inter nostram & illius obe- dientiam!

§. V. Obedientia morientis Christi patientissima & perseverantissima.

III. Obedientia Christi supra quàm capiamus, hu- milis & patiens. Hanc orsus in utero Virgi- nis, infans perfectæ rationis, cetera nobis omnibus non dissimilis, novem mensibus matrem carcerem habi- tavit. Hymnus Ambrosii testatur: Tu ad liberandum sus- cepturus hominem, non horruisti Virginis uterum. Ex utero in stabulum & præsepe. Inde in Ægyptum idololatricæ omnis plantarium. Ex Ægypto rediit Nazarethum. Hic in maternis ædibus velut homo analphabetus, vilis, in- doctus, opifex mechanicus ad trigésimum ætatis an- num laucit, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scien- tiæ absconditi, quia in ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter. Exacto a. n. trigésimo, cum jam ageret concionatorem publicum, quantum injuriarum & pro- bri, quantum famis, fatigationis & siccis tulit, dum deni- que in supplicii locum petraçtus, in lignum infame at- tolleretur velut latronum coryphæus, clavis fixus, ve- l peritionis instar extensus. Hinc illæ gementis voces: Ego autem sum vermis & non homo; opprobrium hominum & abjectio plebis. Nimirum filius hominis non habet, ubi caput suum reclinet. Quàm submissa, quàm patiens obediential

IV. Obedientia Christi perseverantissima. Factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Ad calmen obsequii tam ardui pervenit, cum dixit, Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Mi Pater, surdos habeo homines, ad te igitur me verto, fidelem depositarium, tibi animam meam committo. Ego quidem omnium voce destinor ad interitum, humani judicii temeritas huc illuc raptat meam animam, sed illa in absconditam bonitatis tuæ custodiam immigrabit: tibi illam com- mendo. Acerbissima quidem est hæc animæ à suo cor- pore avulsio, nihilominus ad nutum tuum, & honori tuo hunc calicem amarissimum exhauriam, ut præcep- tis tuis ex toto satisfaciam. Quia sic mandasti Pater, ut in causâ hominum profunderem animam, in tuas illam manus commendo. Cum igitur exhaustâ clepsy- drâ supremum vitæ punctum fluctet, quo Pater ab omni ævo filium mori voluit, inclinatio capite tradidit spi- ritum. Nec enim manibus & pedibus affixis aliter ad- versus Patrem reverentiam adhibere potuit. Itaque cap- tur inclinavit veneratus Patrem, & mortem obiit com- plexus humanam gentem amore perseverantissima.

Mementote, ait Bernardus, quod Christus, ne perderet obedi- entiam, perdidit vitam, in ipsos usque inferos obsequentissimus.

Narrant, à Rogerio, viro religiosissimo, sub vitæ fi- nem Arsenium his talibus rogatum: Quid patiar, mi Pater, cernis; oro te igitur, jube me mori, ut moriar obe- diendo, & merear etiam moriendo. Anni jam sexaginta sunt, quibus ego Altissimum precor, ut mori mihi liceat ad Prædici mei arbitrium. Arsenius postulatis tam religiosis motus, Ergo, mi Rogerii, ait, ad majus obe- dientia promeritum mori te jubeo, & animam tuam conditori tuo reddere. Juvet te patientissimus Jesus pro nobis in cruce mortuus. Dictum, factum Abbas loqui desit, & desit Rogerius vivere. Eadem se nocte sistens Arsenio defunctus, Christus Dominus, ajebat, pluris fecit mortem ex obedientia obitam, quàm ullam actionem aliam in omni vitâ susceptam. Nimirum melior est obedientia quàm victima, & suscitare magis quàm offerre adipem arietum. Quot igitur Christi actiones, quot gemitus, quot cogitationes, quot verba, tot erant obedientia sacrificia. Hic discite homo pulvis, vermicu- le superbissime, hic obedire discite, servus hero, ancilla domina, monachus Abbati, civis Principi, suus quivis prædici. Quoniam quasi peccatum ariolandi est, repugnare, & quasi scelus idololatricæ, nolle acquiescere. Noster Gedeon in vallo crucis, obedientia lampadem extollit & clamat: Quod me facere videris, hoc facite; qui amat me, imiteur me. Quod facio sectamini. Non est magis seria firmiorque fidei ac obedientia approbatio, quàm si quis undique incommodis conflictatus, nullis undique oneratus, cut- ras & dolores in Dei sinum exoneret, acquiescat spe promissionum erectus. Hic Christi morientis saluber- rima quatuor documenta subnectimus. Discite orare, discite vivere, discite mori, discite beati.

§. VI. Dna ad rem præceptiones.

I. Discite orare. Seridè precaturus intendat vires & clamet. Hoc præcationis genus rex David cre- berrimè usurpans, Voce meâ, inquit, ad Dominum clama- vi, & exaudivit me. Deus meus clamabo per diem, & non exau- dies: & nocte, & non ad insipientiam mihi. Ad te Domine cla- mabo, Deus meus ne files à me. Domine Deus meus clamavi ad te, & sanasti me. Domine exaudi orationem meam, & clamor meus ad te veniat. Omnis pæne præcatio Davidis cla- mor fuit. Cordis clamor est præcantis ardor & magnum desiderium. Quotiescumque vel cubitu surgimus, vel redimus cubitum, clamemus illud cum Christo. In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum, & unâ volun- tatem meam, cogitationes, verba & omnes actiones meas: Domine Jesus miserere mei, & dirige me. Sunt qui numquam quieti se tradant, quin prius conscientiam excutiant, illudque singularissimè à Christo petant: Domine Jesus, per extremas illas in cruce voces, quibus Patri spiritum commendasti, te rogo, suscipe spiritum meum in fine vitæ meæ. Omne nostrum agere incipiat à Deo, & in Deo finiat; ex hoc mari effluat, in hoc refluxat.

Pari modo in omnibus periculis, tentationibus & re- bus adversis succellandum: Tibi, Domine, commendo spiritum meum; ne seducar à cacodæmone. Cum de- fecerit virtus mea, ne derelinquas me. Christus crucifixus jugi memoriæ traditus assidue ob oculos obversetur. Nam & ipse Dominus memoriâ nimis memori nos complexus, Ecce, ait, in manibus meis descripsi rez muri tui coram oculis meis semper. Tui non possum oblivisci. Quin nos amanissimo Servatori paria respondemus: Ecce, Domine Jesus, in corde meo, in lingua meâ, in universis actionibus meis descripsi te. Licet omnia perdam, modò Christum crucifixum servem. Etiam si serpens in multas partes disseccetur, modò caput fervet, reliquum corpus facile restaurat. Cor nostrum, eheu, quando- que curis, sollicitudinibus, ærumnis miserè discerpitur.

Rogerii in more eius obedientia.

1. Reg. c. 15. vers. 22.

1. Jud. cap. 7. vers. 17.

Christi morientis quatuor documenta.

Discite orare.

Psal. 3. v. 5. Psal. 21. v. 3. Psal. 27. v. 1. Psal. 29. v. 3.

Psal. 101. v. 2.

Pf. 30. v. 6.

Pf. 70. v. 9.

Isaia c. 49. vers. 16.

Marginal notes on the left side of the page, including references to various biblical passages and commentary.

Large handwritten text on the right side of the page, likely a continuation of the commentary or a separate note.

ratus esto. Hic velle tergiversari, valde noxium. Te tuaque omnia plenissimè Deo commenda. Affidue cum Stephano clama: Domine Jesu, suscipe spiritum meum. Ita Basilus Magnus, ita Rex Galliarum Ludovicus, ita innumerati alii Christum Servatorem imitari precabantur. Spiritus eo tempore curandus, cetera omnia Deo permitiendo. Orto incendio ad id quod domus pretiosissimum habet, curritur. Arcam nummariam, aut si quid gemmarum vel thesauri loco servavimus, igni subducere properamus. Thesaurus noster, est animus noster; commendemus illum in beneficiis fidei creatori.

IV. Dilce beati. Beatitudinis pars maxima est, divinis manibus & arbitrio Numinis committere omnia. Hic solum securitas, hic rei nostrae augmentum, hic opulentia, hic vita est. Quae nostris aliorumve manibus inferuntur, mille periculis exponuntur, nimium incura sunt. Monuit Christus, ut quod thesauri nobis est, hoc ærugini, furibus, igni, insidiis omnibus subtrahamus, & reponamus cælo, quò nec ærugo, nec fures, nec ignis, nec insidia illa possint pertingere. Codicis divini phrasie est: Posuit animam suam in manu suâ, hoc est, in summum se discrimen obicit. Quaecumque in manu Dei collocantur, seu voluntas nostra, sive facultates, seu elemosynæ nostræ, loco sunt tutissimo; nemo hanc custodiam effringet, Dilucide hoc Christus affirmans, Oves meæ, inquit, vocem meam audiunt; & ego cognosco eas, & sequantur me. Et ego vitam æternam do eis, & non peribunt in æternum, & non rapiet eas quisquam de manu meâ. Non miramur Domine, è manibus tuis nil posse rapi; Altissimum posuisti refugium tuum, non accedet ad te malum.

Is porro in manu Dei se suaque omnia ponit, qui cuncta negotia sua, eorumque exitum, qui tam gaudia sua, quàm suos mœrores, qui omnem suam voluntatem sequè totum ex integro divinitus voluntati tradit ac submittit, sibi que ipse dicit: Deus supra me curat, tamquam me solum curet; fido illi, cui me committo perfectissimè, quod partium mearum est, facio; cetera profus omnia divinæ gubernationi ac providentiæ permitto. Prævio Deo, prævio Christo nocere mihi nec hominum quisquam nec dæmonum potest, nisi ego mihi noceram ipse. Nisi meo memet gladio convulnerem, hæc certe invulneratus persisto.

Rabbi Moyses epistola ad Judæos Massiliæ degentes, ait, divinæ legis fundamentum esse hoc, quod omnium animis altissimè insigendum: omnia in mundo contingentia, miseræ omnes & pœnæ, castigationes & turbæ omnes, à voluntate nostrâ proficiuntur, nobis que propter nostras immituntur noxas. Ita profecto est: Unum atque unicum in orbe malum est peccatum, malorum omnium seminarium. Ab hoc tuti sumus, & illæsi erimus ab omni malo. Verissima terræ beatitudo est, Peccatum fugere, & totum sese Deo committere. Dilce beati. Et cur Deo non nostra omnia in manus demus? Sartori pannum, corium, telam, bombycinam, scutularam, Damascenam, holosericam, pictam, Attalicam credimus, cum liberali dicto, Sume hinc quantum opus, & vestem concinna: non est quod textili materiæ parcas; Et avaritiâ tam exitiabili voluntatem nostram nostraque omnia non credamus Deo?

Sapienter & sanctè David, in manibus tuis, inquit, fortes meæ. Tu illas misce, tempera, dispone: quidquid demum mihi est eventurum, è manibus tuis expecto, id omne paratissimâ voluntate accepturus. Sat bonum, & sat fortem habeo protectorem Deum meum, cui vitæ mortisque meæ summam confidentissimè credo. Vivam quamdiu volueris, mi Deus, & quando volueris, moriar. Idcirco jam nunc & quovis momento spiritum meum in tuas manus commendo.

Si cui prospècturus dicat Deus: Elige tibi fidum hominem, cui negotia tua committas. Patrem, opinor, aut matrem, aut quem amicorum sciret fidelissimum,

A eligeret. At habemus his longè fideiorem, quia & providentior & nostri amantiorem, Christum Dominum. Hoc sciamus, quia omnia dedit ei Pater in manus. Si Ioan. cap. 13. omnia, cur nos facultates à Patre datas his manibus subtrahamus? Obi orbem, homo diffidens, num invenias manus, quæ cælum condere, & stellis inoculare, quæ terram aëris mediè firmare, & eam plantis, animalibus, metallis operentare possint. Manus Domini fecerunt hæc omnia. In manus ejus omnes fines terræ. Orbem obi, homo incredule, & manus medicas quære, quæ cæcos, surdos, mutos, quæ hydropicos paralyticos, fanaticos, energumenos, lunaticos, quocumque morbo ægros contactu solo sanare possint. Hoc Christi manus possunt. Hinc omnis turba querebat eum tangere, quia virtus de Luc. cap. 6. illo exibat, & sanabat omnes. Univerfos orbis sigus peragra, homo pusillanimis & emortuæ fidei, quære manus, quæ pro te vincat, terebrat, confossat, vulnerata, clavis transfixæ sint, nec alias uspiam reperies nisi Christi manus. Quin igitur his ipsis manibus quavis horâ, quovis momento te tuaque omnia, ingenti animo summæque fiducia commendas & clamas. In manus tuas commendo spiritum meum; redemisti me Domine Deus veritatis. Ps. 30. v. 6.

CAPUT VIII. De beatissimo Christi Rediviscen- tis horto.

Ugentis Ecclesiæ sacrum carmen est: Ecce quomodo moritur justus, & nemo percipit corde. Verissimum. Moritur Christus, & quis est qui hanc mortem percipiat corde? Iconem crucifixi Jesu salutamus oculis. Piè hoc: sed ubi cor? Ceremoniis inhaeremus, sed ubi dolentis animus? Crucem veneramus, sed quis pendens in cruce societatem ambit? Morientem Christum aspiciamus; sed ubi commorientes sunt? Ah! nemo percipit corde.

Ergo mortuus est iustorum omnium iustissimus, sed mortem vicit moriendo. Si ergo, inquit Bernardus, desideras Deum videre sublimem, humilem prius IESUM videre carato. Intuere prius exaltatum serpentem in deserto, si videre desideras regem in solio residentem. Ista se humiliet visio, ut illa exaltet humiliatum; reprimat ista timorem tuum, ut illa repleat desiderium tuum. Mors Christi tot sæculis sperata, tot annorum centuriis expectata, tot desiderii ac gemitibus oprata, tot vatum oraculis denuntiata, tot sacrificiorum differentiis adumbrata, in vitam nos omnes restituit. Hac unâ morte vivimus, aliter æternum morituri, nisi illa præcessisset: æterno cælorum exilio damnandi, nisi mors illa patriæ, quam perdideramus, restituisset; æternâ premendi servitute, nisi mors ista in libertatem afferuisset; vinculis perpetuis, immixti æternitatis carcere damnandi, nisi mors Christi nos exsolvisset. Non falsus, sed impius fuit vates, qui dixerat: Expedi nobis, ut unus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat. Peruisset non Israël tantum populus, sed humana gens universa. Unâ igitur morte vivimus omnes, morituri omnes sine hac morte. Mirum, ter mirum: Mors nisi perimere docta, vitam est largita.

Vivit Dominus Jesus, qui in cruce nostri causâ est mortuus: Surrexit sicut dixit. Pendens in trabe mortem consideravimus; nunc & redivi gloriam contemplemur. Hæc duo tam sibi adversantia juxta se statueri nostri erat consilii, principio hujus libri. Et ejus rei causam assignabimus.

§. I. Mors & vita juxta se posita magis elucescant.

Ita se habet multarum rerum venustas & pulchritudo, ut, nisi ea deformitas & opposita turpitudine comitetur, vel etiam præcedat, multum illa sui amittat, & in-

Altor. 1.7. vers. 19. Ludovicus Rex Gallia 11.

4. Dilce beati.

Luc. 1.10. v. 27. & 28. & sequantur me. Et ego vitam æternam do eis, & non peribunt in æternum, & non rapiet eas quisquam de manu meâ.

Ps. 9. v. 9. & 10. Qui se submittit, sibi que ipse dicit: Deus supra me curat, tamquam me solum curet; fido illi, cui me committo perfectissimè, quod partium mearum est, facio; cetera profus omnia divinæ gubernationi ac providentiæ permitto.

Ecce hinc loci veteris Gregorius Tholmasius Rom. 1. Comm. in 1.9. tractat artem mirabilis, lib. 3. cap. 12. num. 1. Terre Beatitudinis est peccatum fugere, & totum sese Deo committere.

Ps. 30. v. 16. Elebra: in manibus tuis temporaria mea.

Ioan. cap. 13. vers. 1.

Ps. 94. v. 4.

Luc. cap. 6. vers. 19.

Ps. 30. v. 6.

Bernard. serm. 1. de verbis Isaia.

Per mortem Christi vivimus, æternum perituri nisi præcessisset.

Ioan. cap. 11. vers. 50.

Matt. 1. 28. vers. 6.

Venustas multarum rerum nisi eam deformat, & in-